

GÜVENLİK ÖZGÜRLÜK DENGESİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE’DEKİ “İÇ GÜVENLİK PAKETİ” TARTIŞMALARI

Eren Alper YILMAZ¹
Hatice CAN ÖZİÇ²
Ahmet AKBULUT³

Öz

21. yüzyılın kaotik ve istikrarsız yapısında suç oranlarının gün geçtikçe artması, terör olaylarının yaygınlaşarak küresel bir boyu kazanması, bunların yanı sıra iç savaşların yarattığı yıkımların meydana getirdiği boşluklar; devletlerin ve uluslararası örgütlerin toplumsal huzuru sağlamak adına haklı olarak iç ve dış güvenlik önlemlerini sıklaştırmasına sebep olmuştur. Son yollarda gerek ulusal gerekse uluslararası arenada koruyucu bir şemsiye haline gelen *güvenlik* kavramı ne kadar önem teşkil ediyorsa, bireylerin taleplerini kendi serbest iradeleri ile elde ettikleri, çekirdek alanı oluşturan *özgürlük* olgusu da o derece elzemdir. Bu bağlamda, bir taraftan içeriden gelebilecek tehditlere karşı güvenlik odaklı bir toplum yaratılması amaçlanırken, öte yandan bireysel özgürlüklerin gözetilmesi ve kişilerin temel hak ve hürriyetlerinin korunması gerekmektedir. Türkiye’de son dönemlerde uygulamaya konulan *İç Güvenlik Paketi*, özgürlük ve güvenlik arasındaki dengeyi sağlamak adına dikkate değer bir örnek olarak görülebilir. Çalışmada, son dönemlerde başta Merkez Avrupa’da artan şiddet ve terör olaylarına karşı alınan uluslararası güvenlik tedbirlerine binaen, Türkiye’de de Güneydoğu’da yaşanan istikrarsızlığın kontrol altına alınması amacı ile uygulanan iç güvenlik politikalarının, toplumsal huzur ve barışın sağlanması açısından son derece gerekli olduğu, fakat bu politikaların özgürlük-güvenlik dengesini bozmayacak şekilde uygulanmasının yerinde olduğu konu ile ilgili tartışmalar ışığında ele alınacaktır.

Anahtar Sözcükler: Güvenlik, Özgürlük, İç Güvenlik Paketi, Türkiye, Denge

Jel Kodları: F52, L88

DISCUSSIONS ABOUT “INTERNAL SECURITY PACKAGE” IN TURKEY WITHIN THE CONTEXT OF SECURITY-FREEDOM BALANCE

Abstract

In chaotic and unstable circumstances of the 21st century, states and international organizations have thickened internal and external security measures up in order to provide social peace justifiably, due to the fact that crime rates have increased day by day, terror has been widespread and gained a global aspect, as well as gaps occurred as a result of destructions created by civil wars. In recent years, as much as *security* concept taking a protective umbrella role in both national and global arena has gained importance; *freedom* phenomenon, which compose core area and individuals are able to obtain requests with their free will, has also significance. In this context, on one hand, it is aimed to be created security-oriented society against threats that could be come from inside; on the other hand, individual freedoms should be looked after as well as basic rights and freedoms should be protected. *Internal Security Package* that has been put into enforcement in Turkey recently might be seen as a notable issue in order to ensure balance between security and freedom. In this study, within the framework of international security measures against rising violence and terrorism in Central Europe recently, it will be discussed that internal security politics implemented with the aim of controlling the instability in the Southeast of Turkey are so necessary in terms of providing social peace and stability. However, these security politics should be carried out in such a way that security-freedom balance is not disrupted.

Keywords: Security, Freedom, Internal Security Package, Turkey, Balance

Jel Classification: F52, L88

Giriş

¹ Araş.Gör., Adnan Menderes Üniversitesi, Kamu Yönetimi, alper_yilmaz0707@hotmail.com

² Araş.Gör., Adnan Menderes Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik, haticecan88@gmail.com

³ Araş.Gör., Adnan Menderes Üniversitesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik, aakbulut007@hotmail.com

Son dönemlerde gerek Fransa, Belçika gibi merkez Avrupa ülkelerinde terör saldırılarının yaşanması, gerekse Türkiye içerisinde konuşlanan terör örgütlerinin yıkıcı ve bölücü faaliyetlerinin artarak tehlikeli bir boyuta ulaşması, *high politics* kavramının önemli bir ayağı olan güvenlik olgusunu yeniden gündeme taşımıştır. Bu doğrultuda alınacak iç ve dış güvenlik önlemlerinin toplumun huzuru ve sürekliliği açısından nasıl bir zorunluluk teşkil ettiği bir kez daha anlaşılmış, hükümetler mevcut güvenlik politikalarını geliştirerek terör ve şiddet sarmalına karşı daha yoğun ve etkili tedbirler almaya başlamışlardır.

Devletler toplum güvenliğini sağlamak adına bir takım özgürlükleri kısıtlama yetkisine sahiptirler, fakat bu yetki temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasına, bireylerin haksız yere alıkonulmasına veya endişeye kapılmalarına mahal verecek bir düzeyde olmamalıdır. Güvenlik ve özgürlük birbirinden bağımsız veya birbirinin ikamesi olan kavramlar değil, bilakis birbirini tamamlayan unsurlardır. Bu noktada toplumlar için en rasyonel tercih, güvenliğin özgürlüklerin önüne geçmesi değil, iki kavram arasında sürekli bir dengenin sağlanmasıdır. Bu noktada ulusal ve uluslararası aktörlere büyük önem düşmektedir. Son dönemlerde Türkiye’de uygulanan *İç Güvenlik Paketi* de özgürlük ve güvenlik dengesinin bozulmaması adına önemli bir inceleme konusudur.

1.Güvenlik Kavramı

Güvenlik kavramının birey veya grupların temel değerlere olan tehditten arınma ölçüsüne göre göreceli bir kavram olduğu konusunda birleşen bilim adamları; yeni güvenlik anlayışının bireysel, ulusal veya uluslararası düzeyden hangisine odaklanması gerektiği konusunda birbirinden ayrılmaktadırlar (Yılmaz, 2006, s.267). Çoğunlukla askeri açıdan tanımlanan ve ulusal çıkarların korunması bağlamında ortaya çıkan güvenlik kavramı, devletlerin kendilerine yönelik yapılan tehditlere karşı mücadele etmek için geliştirmeleri gereken askeri imkân ve kabiliyetler bütünü olarak görülebilir. Fakat özellikle Soğuk Savaş sonrası ulusal güvenlik anlayışının sınırları, uluslararası sistemde baş gösteren çevre, gıda, ekonomi, sağlık, göç gibi sorunların da dâhil edilecek şekilde genişletilmiş, terörizmin küresel bir boyut kazanması ile de çok boyutlu bir güvenlik olgusu ortaya çıkmıştır. Buzan’a göre (1997, pp. 11-12), yeni güvenlik anlayışında devlet hala merkezi konumunu sürdürse de tek başvuru nesnesi olma konusundaki hâkimiyetini yitirmiştir. Devletin üstünde kurulan uluslararası rejimler ve altında yer alan insan hakları temsilcileri yeni güvenlik aktörleri olarak sistemdeki yerlerini almıştır.

20.yy’da Carr, Morgenthau, Waltz ve Huntington gibi teorisyenler tarafından güvenlik bağlamında yeniden üretilen reel-politik akım, bu yüzyılda meydana gelen iki büyük dünya savaşı bağlamında çatışma odaklı ve devlet merkezli bir güvenlik anlayışını teorik ve pratik çerçevede inşa etmiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde küreselleşmenin de etkileriyle beraber tehdit algılamaları çeşitlenmiş, bu bağlamda güvenlik kavramının genişleme ve derinleşme süreci hızlanmıştır. Bu süreç, devletlerin sadece kendilerini referans alarak geliştirdikleri güvenlik politikalarını terk etmelerini ve komşularının güvenlik çıkarlarını da dikkate almalarını ortaya çıkarmıştır (John, 2008, p. 73). Ayrıca neo-liberal politikalarla birlikte çokuluslu şirketler ve uluslararası örgütlerin de yeni tehditler karşısında yeni roller kazanması, zamanla devlet yapılarını zayıflatmış ve bireyleri daha *aşiretçi* örgütlenme biçimlerine itmiştir.

21. yüzyıla gelindiğinde ise, uluslararası sistemde kırılma yaratan ve küresel güvenlik için bir dönüm noktası teşkil eden 11 Eylül saldırılarıyla beraber, yeni güvenlik anlayışı ve yaklaşımlarında önemli bir dönüşüm yaşanmıştır. 11 Eylül saldırıları ulus devlet anlayışını güçlendirerek, devlet merkezli bir güvenlik politikasına güç kazandırıp realist güvenlik araçlarını yeniden gündemine taşısa da bu denli büyük çaplı saldırıların devlet dışı bir aktör tarafından gerçekleştirilmesi ve tüm dünyayı etkileyecek düzeyde seyretmesi, yeni güvenlik konseptinin klasik anlayıştan uzaklaştığını ve çok boyutlu hal aldığını göstermiştir (Ergül, 2012, s.181).

1.1.Realist ve Neo-Realist Teorilerde Güvenlik

Modern realizm'in en önemli kurucusu Hans Morgenthau olarak kabul edilmektedir. Morgenthau'nun II. Dünya Savaşı sonrası yazdığı "Politics Among Nations(1949)" kitabı realist teorinin temelini oluşturur niteliktedir. Morgenthau, II. Dünya Savaşı sonrası oluşan konjonktürde uluslararası politikanın güç açısından tanımlanan ulusal çıkarlara dayalı objektif ve evrensel kurullarla yönetildiğini savunmuştur. Morgenthau'ya göre uluslararası politika bir güç mücadelesidir. Thomas Hobbes'un da etkisiyle insanoğlunun bencil olduğuna ve çıkarlarının peşinde koştuğuna inanan Morgenthau, devletlerin de ulusal çıkarlarını gerçekleştirmek için güç peşinde koştuğunu iddia etmektedir (Morgenthau, 1954). Uluslararası politikayı bu şekilde tanımlamak, sonuçta gücün, devletlerin ulaşmak istediği nihai amacı olduğu sonucunu da beraberinde getirmektedir. Güç eğer devletlerin ulaşmak istedikleri bir son hedef ise (amaç), bu durumda gücü elde etmenin ötesinde başka bir amaç söz konusu olamaz. Dolayısıyla güç olgusu, Morgenthau'nun gücün unsuru olarak saydığı faktörlerin (coğrafya, nüfus, doğal kaynaklar vb.) bir toplamından ve kapasite toplamını artırma çabasından ibaret olacaktır ve diğer devletlerin söz konusu kapasitelerinden bağımsız bir anlam taşıyacaktır (Bozdağlıoğlu ve Özen, 2004, ss.59-79).Uluslararası politikayı diğer bütün politikalar gibi güç ve iktidar mücadelesi olarak gören ve nihai amaç ne olursa olsun gücü öncelik olarak kabul eden Morgenthau, silahlı kuvvet tehdidinde bulunma konusundaki potansiyel gücü, bir ulusun siyasal gücünü meydana getiren en önemli maddi faktör olarak görmektedir (Morgenthau, 1970, s. 32).

Klasik realizme, liberalizmden gelen yoğun eleştiriler sonrası neo-realizm akımı ortaya çıkmıştır. Kurucusu 1979 yılında yazmış olduğu *Uluslararası Politika Teorisi* kitabı ile Kenneth Waltz'dur. Waltz bu eserinde klasik Realizm'in eksikliklerini gidermeye çalışmış ve Klasik Realizm'in sadece ulus devletler üzerinde yoğunlaşması geleneğini değiştirmeye çalışmıştır. Waltz'a göre devletler kadar sistemin geneli de uluslararası politikayı analiz etmek için iyi incelenmelidir. Bu ekolde uluslararası ilişkileri belirleyen en önemli etkenin uluslararası sistemin yapısı olduğu kabulünden hareket edilerek devletlerin dış politikası ve devletlerin birbirleriyle olan ilişkileri incelenmektedir. Bundan dolayıdır ki neo-realizmin klasik realizmden ayrılan ilk noktası belirlediği analiz yöntemidir (Serdar, 2015, ss. 14-38). Neo-realizm'in öncülerinden kabul edilen Kenneth N. Waltz (1986), uluslararası sistemi "*bir siyasi yapı ve etkileşim içinde bulunan öğelerden (uluslararası sistemde devletler) oluşan bir bütün*" olarak tanımlamıştır. Çünkü uluslararası ilişkiler sadece devletlerin kendi aralarındaki ilişkiler ile sınırlı değildir. Bu ilişkileri etkileyen birbiri içerisinde birçok mekanizma vardır ve bu mekanizmalar da sürekli etkileyen ve etkilenen konumundadır. Başka bir ifadeyle uluslararası ilişkileri ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal etmenlerden bağımsızmış gibi değerlendirmek eksik bir değerlendirme olarak kalacaktır (Serdar, 2015, s. 16). Bu kuramla beraber uluslararası ilişkilerde devletlerin tek aktör olmadığı, uluslararası örgütlerin, çıkar gruplarının ve bireylerin de sistemin birer parçası olduğu anlaşılmıştır.

Waltz ve Mearsheimer gibi yazarlar, devletin nihai amacının güç değil güvenlik ve hayatta kalmak olduğunu düşünmektedirler. Waltz'a göre güç, devletin daha fazla güvenliğine sahip olmasının yalnızca bir aracıdır. Neorealizmde devletlerin nihai amacının sistemde hayatta kalmak veya güvenliklerini sağlamak olduğu varsayımdan hareketle askeri gücün, ulusal gücün en önemli faktörü olduğunu söylemek de mümkündür. Devletler "hem kendi savunmaları hem de sistemin idaresinde geniş güvenlik amaçları için askeri güç isterler. Bu şekilde askeri güç hem devletlerin kendilerini savunmada hem de başkalarını etkilemede önemli birer araç haline gelmektedirler. Bu yüzden neo-realistler uluslararası güvenlik konularına daha fazla önem vermişler, bunu yüksek politika (high politics) olarak adlandırmışlardır (Bozdağlıoğlu ve Özen, 2004, s.63).

2. Özgürlük Kavramı ve Ortaya Çıkışı

Aydınlanma yüzyılı olan 18. yüzyıl, Batı'nın geleneksel değerlerinin ve kurumsal yapılarının, aklın eleştirisi süzgecinden geçirildiği bir döneme denk gelmektedir. Bu dönem, önceki yüzyıllardan itibaren gelişen ticaret ve sanayileşmeyle birlikte, değişen ve dönüşen bir toplumsal yapıda ortaya çıkan burjuva sınıfının biçimlendirici gücü temelinde somutlaşmaya başlar. Burjuva sınıfı, toplumsal ve siyasal egemenliğini, mevcut feodal ve dinsel kurumsal yapıya karşı eleştirel akıl sürecinde oluşturmaya çabalar. Bu anlamda, toplumsal, siyasal ve tarihsel koşullar çerçevesinde kıta Avrupa'sında ve özellikle Fransa'daki bu dönüşümler bir devrim olarak görüldüğünde, İngiltere de ise bir revizyon olarak görülebilir (Braudel, 1996, ss. 368-369). Bu çerçevede Avrupa, akıl ve mantık çerçevesinde skolastik düşüncenin yıkılarak özgürlüklerin geniş alanda yayıldığı ve toplumların egemenlerin baskıcı politikalarından sıyrılarak kendilerini daha iyi ifade etme alanı buldukları bir coğrafya olarak belirmiştir.

2.1.Liberal Görüşler Çerçevesinde Özgürlük Kavramı

Liberalizm; bireyin özgürlüğünü, özerkliğini, temel haklarını garanti altına almayı amaçlayan ve bu nedenle siyasal iktidarın gücünün sınırlandırılması gerektiğini savunan bir düşüncedir. Bu düşünce, bireylerin kendi tercihlerinde, inançlarında, günlük yaşamı etkileyen ekonomik ve siyasi olaylarda özgür olma istemlerinin sonucunda gelişmiştir (Held, 1987, p.41). Liberal devlet düzeninde açık ve adil bir seçim sistemi ile birlikte tüm vatandaşlar kanunlar önünde eşit olmakla birlikte her bireyin özgürlükleri güvence altına alınmaktadır.

Mill, özgürlük düşüncesini ortaya koyarken, bireyi toplumun temeli olarak kabul eder ve toplumun bütününe değil, tek tek bireylerin önemini vurgulamaktadır. Toplumsal gelişmenin ancak bireysel gelişmeyle mümkün olabileceğini belirten Mill, medeniyetin varlığına işaret edebilmek için öncelikle bireylerin ruhunun aydınlatılması gereğine dikkat çekerken, bu aydınlanmanın yolunun ise ancak ve ancak, "özgürlük"ten geçtiğine ve özgürlüğün bireysel gelişmeyi sağladığı gibi, bireysel mutluluğu da sağlayan temel güç olduğuna vurgu yapmaktadır (Yaylı ve Çınar, 2012, s.9). Nitekim Mill, bireylerin düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırlandırılmasını, ayrıca düşüncenin yayılmasının engellenmesini hiçbir şekilde kabul etmez. Ona göre bütün zihni, fenni, ahlaki, teolojik konularda iyiye ve doğruya ulaşmak, mutlak olarak fikir ve his özgürlüğünü gerektirir. Özetle özgürlük; bireyin hayatını kendi fikirlerine göre planlama, fikirlerini yayma ve aynı fikirdeki bireylerle birlikler oluşturmaktır. Bu özgürlüklerin olmadığı hiç bir toplum özgür toplum olmayacaktır (Mill, 1988, s. 22).

Locke'un toplum sözleşmesine göre sözleşme öncesinde, doğa halinde insanlar arasında bir düzen bulunmaktaydı. Her şeyden önce İnsanlar doğuştan özgür ve eşit durumdaydılar. Fakat buna rağmen bazıları bu düzeni bozucu, tabiat kanunlarını ihlal edici eylemlerde bulunabiliyorlardı. Bundan dolayı insanlar daha güvenli bir biçimde yaşamak ve özgürlüklerini güvence altına almak için sivil topluma geçme ihtiyacını duymuşlardır. Bu amaçla bir sözleşmeyle tabii haklarını saklı tutarak siyasal yönetimi yani devlete kurmuşlardır (Locke, 1969, s.166). Locke'a göre insanlar siyasî toplumu kurarak hak ve özgürlüklerine yönelik tecavüzleri cezalandırma haklarını da yönetime devrederler. Bu, bireylerin ne temel haklarından vazgeçtiği ne de cezalandırma hakkını *geri dönülmez şekilde* devlete bıraktığı anlamına gelir. Haklar, vazgeçilemez ve devredilemez biçimde bireylerin yetkisinde kalmaktadır. Devlete düşen görev ise yalnızca bireylerin temsilcisi olarak onlar adına faaliyet göstermek, özgürlükleri korumak ve özgürlüklere zarar verenleri cezalandırmaktır.

Jean-Jacques Rousseau'nun Toplum Sözleşmesi (Du Contrat Social) başlığını taşıyan çalışması, 1762 yılında Paris'te yayınlanmıştır. Fransız devrimcilerinin çağrısına uyan Rousseau, genel seçim hakkı olan bir cumhuriyet rejimi istemiş, yurttaşların eşitlik, özgürlük, kardeşlik gibi

haklardan yararlanmasını istemiştir. Rousseau'nun düşüncesinde özgürlüğün büyük önemi vardır. Ona göre, özgürlük var olmanın en büyük gereğidir. İnsan özgür doğar, oysa her yerde zincire vurulmuştur. Rousseau'nun düşünceleri bir bütün olarak ele alındığında, bu zincirlerin, insanlığın gittikçe doğal yaşamdan uzaklaşması ve kendi elleriyle yarattığı nesne ve kuralların kölesi olma durumuna girmesinden kaynaklandığı anlaşılacaktır (Gürbüz,2003). Yani *Özgür doğal insan* zaman içerisinde *toplumsal köle insan* haline gelmiştir (Rousseau, 2003). Tarihsel süreç geriye dönmeyeceğine göre, yapılması gereken, özgürlüğü yasalarla uzlaştırarak toplumsal özgür insanı yaratmaktır. Rousseau'ya göre bütün insanların oybirliği ile gerçekleştirilen tek sözleşme toplum sözleşmesidir. Sözleşmeyi yaratan bireyler, canını, malını, özgürlüklerini ve güvenliğini korumak için yetkilerini bir üst otoriteye devrederler ve özgürlüklerinin kısıtlanmayacağı şekilde bütün varlığını genel istemin emrine vererek ona itaat ederler (Gürbüz,2003).

Eric Fromm'a göre, çağdaş Avrupa ve Amerikan tarihi, daha çok insanları bağlamış olan siyasal, ekonomik ve tinsel kelepçelerden kurtulma çabalarını anlatır. Ezilenler, yeni özgürlükler isteyenler, savunacak ayrıcalıkları olanlara karşı özgürlük savaşı vermişlerdir. Bir sınıf, başkasının egemenliğinden kurtulup kendi öz bağımsızlığını elde etme savaşı verirken, kendisini insanlığın özgürlüğü uğruna savaşan bir sınıf olarak görmüş ve bu nedenle bir ideal ortaya koymuş, ezilen bütün insanların içinde kök salmış özgürlük özlemini dile getirebilmişlerdir (Fromm, 1996, s.20). Bu noktada egemen devletlerin baskıcı tutumları toplumları özgürlük arayışına itmiş, sınıf mücadeleleri ortaya çıkmış ve demokrasiler doğmuştur.

3.Özgürlük-Güvenlik Arasındaki İlişki

İnsan güvenliğinin korunmasındaki temel amaç, insan hak ve özgürlüklerini de kapsayacak şekilde bireyin yaşama hakkını korumaktır. Devletler özgürlüklerin yaratıcısı değil, onların koruyucusudur. Toplumsal güvenliğin sağlanması, aslında bir nevi yaşama, sağlık, eğitim, gıda, çalışma özgürlüğümüzü de güvence altına almaktadır. Devletin kontrolü sağlayamadığı, kaosun ve şiddetin eksik olmadığı, siyasi iktidardan arta kalan güç boşluklarının illegal gruplarla doldurulduğu yerlerde insanlar bireysel özgürlüklerini kaybederler. Örneğin özgürlüklerin ideallerinin başladığı ve demokrasinin beşiği Paris'te her ne kadar anayasal çerçevede bireylere geniş hak ve özgürlükler tanınsa da, güvenlik olmayınca kanlı bir terör saldırısı karşısında devletin ne kadar zor durumda kaldığını, insanların sokağa çıkma özgürlüğünü bile kullanamadığını, toplumsal huzurun bozulduğunu 2015 terör saldırıları sonrasında görmekteyiz. Bu durum yalnızca Paris için değil, tüm Avrupa ülkeleri için geçerli olmuştur. Bu sebeple, güvenliği riske ederek özgürlükleri teminat altına almaya çalışmak kaosa yol açabilmektedir.

Gerek 11 Eylül saldırıları ve Arap Baharı sonucunda yaşanan silahlanma yarışı, gerekse Fransa'nın Paris kentinde ve Ankara'da 2015 yılında meydana gelen terör olayları gibi vakalar, devletler ve bireyler açısından güvenlik kavramının ne kadar elzem bir iç / dış politika unsuru olduğunu bir kez daha ortaya çıkarmış, özellikle askeri güvenlik kapasitesinin ve sınır güvenliklerinin artırılmasının, suç/terörle mücadele ile ilgili caydırıcı yasalar çıkarılmasının, sivil toplum ve medyanın kamuoyu üzerinde farkındalık yaratmasının gerekliliğine dikkat çekmiştir. Suriye iç savaşında etkin bir uluslararası aktör konumuna gelen radikal cihatçı terör örgütü IŞİD'in komşu ülkelere ve Avrupa'ya da sıçrayan terör eylemleri son olarak 2015 yılında Fransa'nın Paris şehrinde ağırlığını hissettirmiş, buna karşılık başta Fransa olmak üzere bir çok Avrupa ülkesi sınır güvenliklerini artırmaya ve olağanüstü hal ilan etmeye başlamışlar, her birimden güvenlik güçlerini harekete geçirmişlerdir. Serbest dolaşım sağlayan Schengen Anlaşması'na rağmen Fransa'ya komşu İtalya, Hollanda, Belçika gibi ülkeler sınırlarda güvenlik önlemlerinin seviyesini artırırken, diğer Avrupa ülkelerindeki havalimanlarında da ek güvenlik önlemleri alınmaktadır. Bunun yanı sıra Fransa, dünyanın dört bir yanındaki elçilikleri, konsoloslukları ve temsilcilerinde güvenlik önlemlerini arttırmıştır.

Aynı şekilde Türkiye'nin Güneydoğusunda PKK terör örgütü tarafından okullar yakılıp yıkılmakta, öğretmenlere şiddet uygulanmakta, öğrenciler eğitim alma hak ve özgürlüklerinden mahrum kalmaktadırlar. Bunun yanı sıra ambulansların önleri kesilmekte, hastaneler basılmakta, dolayısıyla sağlık özgürlüğüne ket vurulmaktadır. Başka bir örnek vermek gerekirse, son yılların en büyük kuraklığını yaşayan Somali'ye dünyanın birçok yerinden insani yardım adı altında giden gıda ve tıbbi malzeme paketleri, Etiyopya askerlerinin Somali'ye müdahalesiyle dağılan İslami Mahkemeler Birliği'nin (İMB) mirasçısı olarak doğan ve ülkenin güneyini büyük ölçüde kontrol altında tutan Eş-Şebab terör örgütü (AL Jazeera Türk, 2014) tarafından engellenmektedir. Somali'de hükümetin istikrarı ve huzuru sağlayamaması, terör örgütünün birçok noktada kontrolü eline alması, açlık ve hastalıkla boğuşan birçok vatandaşı temel hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakmaktadır. Görülmektedir ki, devletin güvenliği sağlayamadığı yerlerde toplumsal veya bireysel özgürlükleri de yaşamak mümkün olmamakta, insanların sokağa çıkamadığı, başta yaşama hakkı olmak üzere, eğitim, sağlık, çalışma vs haklarından mahrum kaldığı, miting, grev ya da eylem gibi siyasi haklarını kullanamadığı, fikirlerini bile özgürce söyleyemediği alanlar oluşmaktadır.

Bugün Suriye'de yaşanan iç savaş neticesinde farklı gruplar, terör örgütleri, Avrupa'dan gelen birçok yabancı savaşçı yalnızca bölge halkı için değil, Türkiye gibi komşu ülkeler için de bir tehdit unsuru haline gelmişlerdir. Suriye gibi yıllardır totaliter rejimle yönetilen bir ülkede özgür bir ortamın olmayışının üzerine bir de iç savaşın eklenmesi, toplumların özgürlüklerini tamamen yok etmiş, başta güvenli bir ortam bulma çabası içinde olan yerel halk sonraki süreçte özgürlüklerine kavuşmak adına vatanlarını terk ederek Türkiye, Ürdün, Lübnan gibi ülkelere mülteci olarak yerleşmişlerdir. 3 milyona yakın Suriyeli ülke dışına göç etmek durumunda kalmış, 6 milyona yakını evlerini terk ederek ülke içinde güvenli bölgelere göç etmiştir (Orhan, 2014, s.7). Kitlesele göç ve insani trajedi bölge ve uluslararası sistemin güvenlik ve istikrarını da tehdit eder boyuta ulaşmıştır. Bu mültecilerin öncelikli hedefi sınırsız bir özgürlük arayışı değil, canlarını koruyabilecekleri ve silah seslerinden uzakta yaşayabilecekleri güvenli bir ortam bulma çabasıdır.

Quinnipiac University (ABD) nin yaptığı ankete göre; "Terörizm tehdidinden korumak için (güvenlik için) özgürlüklerinizden feragat eder misiniz?" sorusuna 11 Eylül olaylarının hemen akabinde Kasım 2001 % 71 evet, Temmuz 2005 % 64 evet, Nisan 2013 % 43 evet oyu çıkmıştır (The New York Times, 2013). Bu durum güvenliğin toplumlar için ne kadar vazgeçilmez olduğunun önemli bir göstergesidir.

Şekil 1: *Terörizm tehdidinden korumak için (güvenlik için) özgürlüklerinizden feragat eder misiniz?*

Fox News Poll:

"Would you be willing to give up some of your personal freedom in order to reduce the threat of terrorism?"

Date	Yes	No	Net
April, 2013	43%	45%	-2
May, 2006	54	36	18
January, 2006	61	27	34
July, 2005	64	21	43
September, 2002	61	24	37
June, 2002	64	21	43
October, 2001	71	20	51
May, 2001	33	40	-7
August, 1996	60	30	30

Kaynak: The Quinnipiac Poll, (<http://fivethirtyeight.blogs.nytimes.com/2013/07/10/public-opinion-shifts-on-security-liberty-balance/>)

Özgürlük-güvenlik ilişkisinde asıl önemli olan güvenliğin özgürlüklerin önüne geçmesi değil, iki kavram arasında sürekli bir dengenin sağlanmasıdır. Ne devlet aşırı güvenlikçi politikalarla bireylerin üzerinde baskı yaratmalı, ne de özgürlükler kısıtlanmasın diye güvenlik önlemlerinden vazgeçilmelidir. Güvenlik kavramının fetiş bir kavram haline getirilmesinin, devlet aygıtının bireysel yaşamlara daha fazla müdahale etmesine ve daha baskıcı olmasına sebep olduğunu belirtmek gerekir. Abartılmış bir güvenlik vurgusu, devletleri kamusal güvenliği sağlamak adına özgürlükleri daraltmaya ve özgürlüklerin kullanılmasını imkânsız kılan yeni suç kategorileri oluşturmaya götürür. Bunun nihai sonucu ise, devletin birey ve toplumdan soyutlanarak kutsal bir varlık olarak algılanmasıdır. Kuşkusuz bu anlayış içerisinde devlet, bireyin hizmetinde bir araç olmaktan çıkarak başlı başına bir amaç haline getirilir ki; insan yaşamı için en büyük tehdit budur (Coşkun, 2013, s.10).

4. Türkiye’de İç Güvenlik Paketi’nin Özgürlük-Güvenlik Dengesi Bağlamında Değerlendirilmesi

6-7 Ekim 2014 tarihlerinde Kobani’de yaşanan çatışmalar nedeniyle Diyarbakır’da patlak veren ve hızla diğer Güneydoğu kentlerine yayılarak onlarca kişinin hayatını kaybetmesine ve birçok kamu malının zarar görmesine sebep olan protestoların ardından kamu güvenliğinin korunması hedefi doğrultusunda yeni bir *İç Güvenlik Paketi* düzenlenmiştir. Hükümet yetkilileri, toplumsal eylemlerde kolluk güçlerinin yetkilerinin sınırlı kalması nedeniyle olayların büyümesine engel olunamadığını; bu nedenle Paket’in içerdiği düzenlemelerin zaruri olduğunu savunmuşlardır (Akademik Perspektif, 2015). Özellikle son dönemlerde meydana gelen toplumsal olayların genel bir tepkiden ziyade terör örgütlerinin propaganda malzemesine dönüşmesi, terör sempatisini göstericilerin vatandaşlarımızın can güvenliklerini etmesi, kamuya ve özel kişilere ait bina, araç ve mallara zarar verilmesi gibi gerekçeler, iç güvenliğin sağlanmasında yeni tedbirler alınmasını zorunlu kılmıştır.

Kamuoyunda zaman zaman eleştiri oklarına sebebiyet veren 27.03.2015 kabul tarihli 6638 sayılı “Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile beraber, kolluk kuvvetlerinin bazı yetkileri genişletilmiş, bu çerçevede güvenlik birimlerine hakim veya savcı kararı olmaksızın şüpheli şahısları durdurma, arama ve gözaltına alma gibi öncelikler tanınmasının yanı sıra gerektiğinde zor kullanma gibi haklar verilerek mevcut durumun ötesinde bir güvenlik mekanizması amaçlanmıştır. Bu kanun, her ne kadar toplum huzurunun ve güvenliğinin sağlanması düşüncesi ile çıkarılan bir kanun niteliğinde olup, aynı zamanda vatandaşların özgürlüklerinin daha sıkı güvence altına alınması amacını gütsede, uygulamaların özgürlük-güvenlik dengesini bozmadan

hayata geçirilmesi gerekmekte, diğer bir ifadeyle alınan güvenlik tedbirlerinin özgürlükleri aşırı kısıtladığı bir konjonktür yaratılmamalıdır. Bu bölümde *İç Güvenlik Paketi* kapsamındaki bazı uygulamalar, birbirlerini tamamlayıcı unsurlar olarak düşünülmesi gereken özgürlük- güvenlik dengesi bağlamında analiz edilecektir.

4.1.Kolluk Kuvvetlerinin Durdurma ve Arama Yetkisi

4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı PVSİ'nin "Durdurma ve kimlik sorma" başlıklı 4/A maddesinde bulunan arama yetkisi, *İç Güvenlik Paketi* diye tabir edilen 6638 sayılı Kanun ile genişletilmiş, olası saldırıların önüne geçilebilmek adına güvenlik güçlerine daha kapsamlı bir yetki getirmiştir. Mevcut kanunun 4.maddesinde, "Bir suç veya kabahatin işlenmesini önlemek, suç işlendikten sonra kaçan faillerin yakalanmasını sağlamak, işlenen suç veya kabahatlerin faillerinin kimliklerini tespit etmek, hakkında yakalama emri ya da zorla getirme kararı verilmiş olan kişileri tespit etmek, kişilerin hayatı, vücut bütünlüğü veya malvarlığı bakımından ya da topluma yönelik mevcut veya muhtemel bir tehlikeyi önlemek" gibi amaçlarla polisin makul bir sebep olması halinde şüphelendikleri kişileri durdurulabileceği yer almaktadır. Durdurma sonrası yapılan aramalarda ise kişinin üzerindeki elbisenin çıkarılması veya aracın, dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin açılmasının istenilemeyeceği karara bağlanmıştır. Bu maddeye eklenen ve yenilik getiren ek maddede ise (Ek cümleler: 27/3/2015-6638/1 md.) "Ancak, el ile dıştan kontrol hariç, kişinin üstü ve eşyası ile aracının dışarıdan bakıldığında içerisi görünmeyen bölümlerinin aranması; İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenecek esaslar dâhilinde mülki amirin görevlendireceği kolluk amirinin yazılı, acele hâllerde sonradan yazıyla teyit edilmek üzere sözlü emriyle yapılabilir" ibaresi yer almaktadır. Bu maddeyi güvenlik boyutundan ele alacak olursak, tehdit unsurlarının imha edilmesi ve kamu huzurunu kaçırarak olası bir tehlikenin ivedilikle bertaraf edilmesi anlamında gerekli bir uygulama olduğunu ifade etmek mümkündür. Böyle bir düzenleme ile terör örgütlerinin uyuşturucu, silah, bomba gibi malları kaçırmalarının hakim iznine gerek duyulmadan ivedilikle önüne geçilmesi, zaman kaybedilmeden olası bir saldırının önlenmesi ve olaylara etkin şekilde müdahale edilmesi mümkün kılınmıştır.

Bu uygulama bazı uzmanlar tarafından, güvenlik güçlerinin arama yetkisinin hukuk güvencesi altında olmadığı, özel hayata müdahalenin ve keyfi uygulamaların kaçınılmaz olabileceği, dolayısıyla güvenlik uğruna özgürlüklerin kısıtlanabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Bu noktada güvenlik ve özgürlük arasında sağlanması gereken çok ince bir çizgi vardır. Bu çizginin korunması ve keyfi uygulamaların önüne geçilmesi adına mülki amirin kolluk amirlerini, kolluk amirlerinin ise kendisine bağlı güvenlik birimlerini sıkı bir denetim altında tutması gerekir. Bu noktada polis tarafından vatandaşa karşı yapılabilecek haksız muamelelere birim amirleri tarafından göz yumulması, keyfi tutumlar gösteren kolluk kuvvetlerinin hakkında yasal işlem yapılmaması, sürecin güvenilirliğine zarar verecektir. Her vatandaşın değil, yalnızca kuvvetli şüphe uyandırabilecek kişilerin durdurularak üstlerinin ve araçlarının aranması, yine suçluluğu ispatlanmamış sıradan bir vatandaşa kötü muamele yapılmaması, bireyler üzerinde baskı ve korku yaratmamak adına elzemdir. Unutulmamalıdır ki *İç Güvenlik Paketi* toplum üzerinde tahakküm oluşturmak için değil, toplumun huzurunu sağlamak, can ve mal güvenliğini korumak için düzenlenmiştir. Bu çerçevede 6638 sayılı kanunun 1.maddesinde "Kolluk amirinin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Bu fıkra kapsamında yapılan araç aramalarına ilişkin olarak kişiye, arama gerekçesini de içeren bir belge verilir" ibaresine yer verilmiştir. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere kolluk amiri hâkime karşı sorumludur, yani nihai aşamada yargı mercii denetim mekanizması görevi görmektedir. Burada amaç; gerek vatandaşlara uygulanabilecek olan keyfi tutumları önlemek gerekse kolluk amirinin verdiği kararların haksızlığına binaen hukuk kurallarını devreye sokmaktır. Öte yandan keyfi aramaların önüne geçilmesi için aranan kişiye yazılı bir belge verilmesi ve bu belgenin bir nüshasının da

kolluk birimlerince saklanması, hesap verilebilirliği de beraberinde getirmektedir. Ayrıca Anayasa'nın 20.maddesinde "Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar" ibaresi de 6638 sayılı kanunla paralellik göstermekte, nihai karar merci olarak yargı kurumuna vurgu yapılmakta, vatandaşın özel koruma alanına keyfi bir şekilde dokunulamayacağı güvence altına alınmaktadır.

Uygulamanın diğer bir yönü ise Avrupa Birliği müktesebatına da uygunluğudur. Avusturya, İtalya, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde her kolluk personeli doğrudan kişinin üstü, eşyası ve aracında yargıdan izin alınmaksızın doğrudan arama yapma yetkisine sahiptir. Örneğin Londra'da 2005'te meydana gelen terör saldırısının ardından İngiliz parlamentosu tarafından 2006'da hazırlanan *Terörle Mücadele Yasası*, teröre karşı son derece sert uygulamaları beraberinde getirmekte ve polisi geniş yetkilerle donatmaktadır. Bu çerçevede Polis, bir kişinin üstünü ve eşyasını, tutuklamaya mesnet teşkil edebilecek unsuru dokümanı tespit etmek için arayabilmekte, bunun için savcılıktan izin almaya gerek duymamaktadır (Terrorism Act 2006 : 2006).

4.2.Kolluğun "Koruma Altına Alma", "Uzaklaştırma" ve "Gözültüne Alma" Yetkisi

Güvenlik gerekçesi ile polisin yakalama yetkisi, 6638 sayılı Kanunun 2. Maddesi ve PVSK'nın 13.maddesinde yeniden düzenlenmiştir. Söz konusu maddede polisin hangi hallerde yakalama ve devamında gerekli yasal işlemleri yapacağı anlatılmaktadır (Çelik, 2015, s.246). Maddeye göre polis; başkalarının can güvenliğini tehlikeye düşürenleri, eylemin veya durumun niteliğine göre; koruma altına alır, uzaklaştırır ya da yakalar ve gerekli kanuni işlemleri yapar. Yakalanması belirli bir usule bağlanmış kişilerle ilgili kanun hükümleri saklıdır (6638- 27.03.2015 Değişiklik). Hükümet yetkililerine göre bu madde ile kolluğa verilen koruma altına alma ve uzaklaştırma tedbiri, yakalamadan daha hafif ve oluşacak mağduriyetleri önleme amacı güden bir tedbirdir. Örneğin; polis müdahale ettiği ve henüz suçun oluşmadığı bir ortamda kişileri bazen koruma altına almak ve bazen olay yerinden uzaklaştırmak şekliyle suçun oluşmasına engel olduğu gibi, suçtan zarar görecekt vatandaşın mağduriyeti de önlenmiş olmaktadır (T24, 2015). Örneğin bir toplu taşıma aracında belinde silah veya kesici alet taşıyan bir kişi aşağı indirilerek olay yerinden uzaklaştırılabilir veya yakalanabilir, buradaki amaç diğer insanların zarar görmesini engellemektir.

Bu uygulamaya karşı çıkan argüman ise, güvenlik güçlerinin uzaklaştırdığı veya koruma altına aldığı kişiye gözlerden uzak şekilde sert bir muamele yapılabileceğini, nereye götürüldüğünden kimsenin haberinin olmayacağını ve bunun hukuki bir niteliğinin olmadığını savunmaktadır. Böyle bir durumun ortaya çıkmaması için sürecin baştan sona denetim altına alınması gerekmektedir. Bu bakımdan kişinin alıkonulduğu ilk andan itibaren başka bir yere sevk edilmesine kadar geçen sürede ona karşı yapılan her bir işlemin detaylı ve doğru bir şekilde kaydının tutulması, keyfi muameleye karşı hayati önem arz etmektedir (Çelik, 2015, s.251). AİHM kararlarında da herhangi bir özgürlükten mahrumiyet uygulamasında güvenilir kayıt tutulmasının da önemine vurgu yapılmaktadır.

Önerilen yasa ile getirilen bir başka düzenleme ise suçüstü haliyle sınırlı olmak kaydıyla belirli suçlarda ve sadece mülki amirin belirlediği kolluk amirlerinin emriyle 24 saate kadar (şiddete dayalı toplu suçlarda 48 saate kadar) gözültü yetkisi verilmesidir. Bu husus itiraz ve eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Bu eleştiriler şu referanslara dayanmaktadır: Yürürlükteki Ceza Muhakemesi Kanunu'na (CMK md. 90 – 91) göre, bireyler kolluk kuvvetleri tarafından yakalandıktan sonra, özgürlüğünün esaslı bir şekilde kısıtlanmasına neden olan gözültüne alma kararı savcılık tarafından verilmektedir. *İç Güvenlik Paketi* ile birlikte gözültü yetkisinin güvenlik birimlerine bırakılması, yargıyı yok sayan bir durumdur (Doğan, 2015). Türkiye Barolar Birliği Başkanı Metin Feyzioğlu, *İç Güvenlik Paketi*'ni DW'ye şu ifadelerle değerlendirmiştir:

"Dünyanın hiçbir yerinde polis, mülki amirin emriyle birini gözaltına almaz. Partizanlığa göre atanan vali veya kaymakamın istemesiyle polisin vatandaşı gözaltına alması adil değildir" (Deutsche Welle, 2015). Bu eleştiriler yüzde yüz haklı olmasa da, şüpheye mahal verici niteliktedir. Dolayısıyla yapılması gereken, yargının ikinci plana atılmadığının, ayrıca toplumsal güvenliğe siyasetin ve keyfiliklerin karıştırılmayarak uygulamaların adil biçimde yürütüldüğünün gösterilmesi adına süreci titiz biçimde takip etmektir.

Bu noktada kaygıları bir nebze de olsa giderebilecek durum ise kolluk görevlilerinin tüm işlemlerinin hem adli mercilerin ve savcılarının, hem de mülki amirlerinin ve sıralı amirlerin denetimi altında olmasıdır. 6638 sayılı kanunun 13.maddesine göre "Gözaltına alma nedeninin ortadan kalkması hâlinde veya işlemlerin tamamlanması üzerine derhâl ve her hâlde en geç yukarıda belirtilen sürelerin sonunda Cumhuriyet savcısına, yapılan işlemler hakkında bilgi verilerek talimatı doğrultusunda hareket edilir". Dolayısıyla polisin Cumhuriyet savcısına karşı hesap verilebilirlik konumu, onun keyfi uygulamalara kalkışmasına engel teşkil edebilecek, keyfi davranışa bile Cumhuriyet savcısı tarafından soruşturulacak ve haksız muamele tespit edilirse durum yargıya intikal ettirilecektir. Unutulmamalıdır ki devletin görevi bir yandan güvenli bir toplum inşa edebilmek, öte yandan da "Suçluluğu ispat edilene kadar herkes masumdur" (masumiyet karinesi) ilkesine uygun hareket ederek bireylerin özgürlüklerini korumaktır. Ayrıca İngiltere'de terör örgütleri ile bağlantılı olduğu düşünülen kişilerin polis tarafından göz altına alma süresi 28 gündür(Terrorism Act 2006, 2006). Bu rakam Türkiye ile karşılaştırıldığında, son dönemlerde terörün tavan yaptığı ülkemize nazaran daha katı bir uygulamadır, fakat yıllardır etkin bir şekilde uygulamadadır ve demokrasiye aykırılık iddiası ile kaldırılmamıştır. Öte yandan İngiliz yasalarına göre polis, mahkeme tarafından tutuklama yazısı olmaksızın, gerekçeli şüpheden dolayı tutuklama yapabilmektedir. Burada amaç hak ve özgürlükleri kısıtlamak değil, terörü ve teröre destek verenleri etkisiz kılmak ve hareket serbestisini önlemektir.

4.3.Zor Kullanma Yetkisi ve Ateşli Silahların Kapsamı

6638 sayılı Kanunun 4. Maddesiyle birlikte PVSK'nın "Zor ve silah kullanma" başlıklı 16. maddesinde düzenleme yapılmakta, bu düzenlemeye polisin silah kullanma yetkisi genişletilmektedir. Mevcut kanunun 16.maddesine göre "Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir. Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir" hükmü yer almaktaydı. Bu çerçevede kolluk kuvvetlerine direnmeye karşılık olarak direnmenin seviyesine göre güç kullanma yetkisi verilmiş, bu yetkinin kademeli olarak artabileceğine vurgu yapılmıştır. İkinci fıkrada yer alan; a) Bedenî kuvvet; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde doğrudan doğruya kullandığı bedenî gücü, b) Maddî güç; polisin direnen kişilere karşı veya eşya üzerinde bedenî kuvvetin dışında kullandığı kelepçe, cop, basınçlı ve/veya boyalı su, göz yaşartıcı gazlar veya tozlar, fizikî engeller, polis köpekleri ve atları ile sair hizmet araçlarını ifade etmektedir. Bu madde ile, ateşli silah dışında polisin bazı caydırıcı aletleri kullanma yetkisine sahip olduğu anlamı çıkarılmaktadır. Örneğin, provokasyona varan eylemlerde, toplu yürüyüş ve mitinglerde ülkemizde polis ve kolluk kuvvetleri provokatörlere karşı kanunda yer alan bu gücünü kullanmaktadırlar.

Toplumun huzur ve istikrarını sağlama görevi yerine getirilirken polisin zor kullanma yetkisinin, kişilerin temel hak ve özgürlüklerden birisi olan vücut bütünlüğüne ve özellikle yaşama hakkına yönelik olarak kullanılmasının şartlarını ve sınırlarını belirlemek, hukuk devletinin gerekleri açısından elzemdir. 6638/4 md ile eklenen yeni ibarede "Kendisine veya başkalarına, işyerlerine, konutlara, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara ve kişilerin tek tek veya toplu halde bulunduğu açık veya kapalı alanlara molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı,

boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir.” hükmüne yer verilmiştir. Silah kullanma yetkisi, polisin vatandaşlara karşı böyle bir hakkının olup olmaması tartışmalarını da beraberinde getirmiştir. Bu kanuna karşı çıkanlar genel olarak polise tanınan silah kullanma yetkisinin genişletilmesi ile birlikte yaşam hakkının büyük bir tehdit altına gireceğini, polisin keyfi olarak ateşli silah, basınçlı, kimyasal katkılı boyalı su kullanabileceğini, bu uygulamanın kimin suçlu kimin suçsuz ayrımının sağlıklı yapılmadan yargısız infaz durumunu artıracığı, AİHM'in mevcut içtihatlarında meşru müdafaa gerekçesiyle silah kullanma yetkisinin bile geniş ölçüde kısıtlandığı ve molotofa karşı silah kullanmanın adil olmadığı tartışmaları yer almaktadır. Bu eleştirilere keyfiyeti artırma ve yaşama özgürlüğüne tehdit bağlamında getirilse de, eleştirileri haksız çıkarmak adına kanunda bazı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu düzenlemeye göre polis, silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde "dur" çağrısında bulunmalı, eğer kişi çağrıya uymayarak kaçmaya devam ederse uyarı amacıyla havaya silahla ateş etmelidir. Buna rağmen de kaçmakta ısrar ederse kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla belli ölçüde silahla ateş edebilme hakkına sahiptir. Yani polis her durumda öncelikle silaha sarılmaz, sözlü uyarı ve havaya ateş ederek kişinin durdurulması doğrultusunda hareket eder. Silaha sarılmak nihai aşamada görülür. Ayrıca “belli ölçüde” kavramı kişinin ölümüne sebebiyet vermeyecek şekilde, kişinin kaçmasının önlenmesi adına bacağından vurarak yaralamak biçiminde anlaşılabilir.

Öte yandan, her ne kadar basına çok sık yansımaya da molotof kullanımı silahtan daha ağır sonuçlar ve mağduriyetler dile getirmektedir. Genellikle terör örgütü PKK'nın kullandığı, özellikle yüzü kapalı militanların provokatif amaçlarla güvenlik güçlerine ve sivillere atıldığı molotof kokteyli bu zamana kadar birçok can kaybı ve yaralanmalara sebebiyet vermiştir. Örneğin 25 Aralık 1991'de İstanbul'da yürüyüş yapan bir grup PKK yanlısı, İstanbul Bakırköy'de Olağanüstü Hal Bölge Valisi Necati Çetinkaya'nın kardeşine ait alışveriş merkezine molotof kokteyli atmış, çıkan yangında 11 kişi ölmüş, 17 kişi yaralanmıştır (Bal ve Özkan, 2006, s.149). Son 6 yılda molotofla 5 bin 458 suç işlenmiş, 3'ü polis, 4'ü sivil 7 insanımızın hayatına mal olmuş, 406'sı polis, 1'i asker ve 127'si sivil olmak üzere 534 kişi molotof saldırılarında yaralanmıştır. Ayrıca 8 ambulans, 163 belediye otobüsü, 1936 polis aracı, 2 askeri araç, 507 özel ve kamuya ait araçtan oluşan toplam 2 bin 616 araç molotofla yakılmış, 290 okul, 44 sağlık birimi, 5 ibadethane, 161 siyasi parti binası ve 234 emniyet binası dahil, toplam 2 bin 931 bina aynı kokteyille ateşe verilmiştir (Diriliş Gazetesi, 2015). Bütün bu yaralanmalar, ölümler ve kamu mallarına verilen zararlar göz önüne alındığında terörist grupların sıklıkla sarıldığı bu tarz silahlara karşı güvenlik güçlerinin pasifçe kayıtsız kalması, kabul edilebilir bir uygulama değildir. Yine son dönemlerde özellikle Cizre ve Silopi'de çıkan olaylarda gerek polis ve askerlerin zırhlı araçlarına saldıran gerekse sokaklara barikat kurup molotof kokteyli atan teröristlerin bu yıkıcı faaliyetleri, meşru müdafaa ve üçüncü şahısları koruma amaçlı olarak silah kullanımını zorunlu hale getirmiştir.

6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine “Ateşli silahlar veya” ibaresinden sonra gelmek üzere “havai fişek, molotof ve benzeri el yapımı olanlar dâhil” ibaresi ve “zincir” ibaresinden sonra gelmek üzere “, demir bilye ve sapan” ibaresi eklenmiş, artık bu maddeler de birer suç aleti sayılmış, böyle toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanuna aykırı görülmüş ve dağıtılabileceği vurgulanmıştır. Ak Parti Kahramanmaraş Milletvekili Mahir Ünal', demir bilye, sapan veya havai fişek kullanımı sonucunda birçok polis ve vatandaşın ciddi şekilde yaralandığını ve bu durumun uzuv kayıplarına yol açtığını belirtmektedir. Eylemler sırasında çekilmiş fotoğraflara vurgu yapan Ünal, kullanılan bazı bilyelerin top mermisi, sapanların da 'mancınık' gibi olduğuna dikkat çekmektedir. PKK terör örgütünün adeta siyasi bir sembolü haline gelen ve küçük çocukların elinde sıklıkla görülen demir bilye ve sapan her ne kadar masum gösterilse de, maalesef bu

araçların yaralayıcı etkisinin olduğu kabul edilmelidir. Güneydoğu'da son dönemlerde görüldüğü üzere güvenlik güçlerine karşı bir silah olarak kullanılan bu malzemeler, vücutta kalıcı hasarlar yaratabilmekte, göz gibi hassas organlara isabet ettiği zaman organ kaybına neden olabilmektedir.

Bunun yanı sıra her bireyin demokratik hakkı olan toplantı ve gösterilere bu tarz araçlarla katılmak toplantı ve gösterinin özüne ters bir durum yaratmakta, bu demokratik hakkı amacından saptırmakta, terör örgütlerinin durumu tamamen siyasi bir propaganda malzemesi olarak kullanılmasına çanak tutmaktadır. Ülkemizde maalesef yanlarında sapan ve bilye taşıyan ve gösterilere bu şekilde gelenlerin birçoğu provokatif amaçlarla orada bulunan terör örgütü sempatanlarıdır. Bu sempatanların siyasi ve ideolojik provokasyonlarına karşı kayıtsız kalarak bu araçların kullanımına izin vermek demek, demokratik bir hukuk devletinin yapısının bozulmasına göz yummak anlamına gelecektir.

Amerika ve Avrupa'da da teröre karşı sert yasalar mevcut olmakla beraber, güvenlik güçlerinin meşru müdafaa ve 3.kişileri koruma amaçlı silah kullanma yetkisi vardır. Tom McEwen (1997), Amerika Birleşik Devletlerindeki 96 güvenlik biriminin zor kullanma politikalarını inceleyerek politikalarındaki ortak ve farklı noktaları tespit etmek üzere bir kavram analizi yapmıştır. Bu çerçevede ABD'de polis memurları gözaltına alınan bir şahsın direncini kırmak, üçüncü bir şahsa saldırıyı önlemek, nefisini müdafaa etmek ve polislik mesleğinin fonksiyonlarını eda etmek için, makul ve gerekli güç kullanabilirler. Öldürücü silah kullanan polis memurları eyalet yasalarına göre hareket etmelidirler ve bu yetkiyi çok önemli ve mecbur nedenlerden dolayı ve en son başvurulacak çare olarak kullanılmalıdırlar (Akdoğan ve Köse, 2011, s.5). Görüldüğü üzere ABD'de öldürücü silahlar kullanılabilen, fakat bu durum başvurulacak son çare olarak kanunlarda yer almaktadır. İngiltere'ye bakıldığında ise molotof, patlayıcı madde kapsamında yasaklı silahlar arasında sayılmakta ve kullanımına karşı polise geniş yetkiler verilmektedir. Birleşik Krallık içtihat hukukuna göre, molotofkokteyli bulundurmak ve kullanmak, *1883 tarihli Patlayıcı Madde Kanunu* kapsamında değerlendiriliyor. Bu kanuna göre, hayati tehlikeye yol açacak ya da mülkiyete zarar verecek şekilde herhangi bir patlayıcı maddeyi kullanmak ya da kullanmaya niyet etmek, patlama gerçekleşme bile suç kabul edilmektedir (Hürriyet, 2015).

6638 sayılı kanununun 10.maddesine göre “terör örgütünün propagandasına dönüştürülen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde, kimliklerini gizlemek amacıyla yüzünü tamamen veya kısmen kapatanlar üç yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır”. Ayrıca kanunların suç saydığı nitelik taşıyan afiş, pankart, döviz, resim, levha, araç ve gereçler taşıyanlar veya bu nitelikte sloganlar söyleyenler altı aydan üç yıla kadar, hapis cezası ile cezalandırılmaktadırlar (Md.8). Bu düzenlemeyle suç işlemeyi kolaylaştırmak amacıyla yüzleri kapatılarak kimlik gizlemek, terör örgütüne ait sembollerini taşıyarak hukuka uygun toplantı ve gösteri yürüyüşlerini kanunsuz hale getirmek, vatandaşları korkutarak kamu düzenini ve güvenliğini bozmaya yönelik girişimlerin engellenmesi amaçlanmıştır. Bir başka ifadeyle terör örgütü propagandası yapmaya çalışanlar için cezai yaptırım öngörülmüştür. Bu uygulama teröre destek verenlere karşı caydırıcı olmakla beraber haklı bir uygulamadır fakat öngördüğü hapis süresi bakımından bazı otoritelere göre uzun bir süredir, dolayısıyla bu süre hafifletilebilir.

5.Sonuç ve Değerlendirme

Özellikle 11 Eylül saldırıları toplumlarda güvenliğe, dolayısıyla da küresel aktörlere olan ihtiyacı artırmış; Arap Baharı gibi halk tabanında başlatılan ve rejim değişikliklerine neden olan isyanlar sonucunda beliren iç savaşlar ve Avrupa başta olmak üzere Ortadoğu coğrafyasında görülen terör faaliyetleri de 21.yüzyılda güvenliğin vazgeçilmez bir iç/dış politika aracı olduğunu gözler önüne sermiştir. Türkiye de güvenlik-özgürlük dengesinin sağlanması bakımından son dönemlerde ciddi bir sınav vermektedir. Ülkenin güneydoğusunda yoğun olarak yaşanan terör olaylarından ötürü bozulan istikrar ve barışın yeniden sağlanması, ayrıca terörün yarattığı endişe

ortamında toplumun özgürlük alanının genişletilmesi adına, Avrupa’da alınan güvenlik önlemlerine benzer şekilde yeni bir *İç Güvenlik Paketi* hazırlanmıştır. Paket kapsamında polisin silah kullanma yetkisinin genişletilmesi, yasadışı örgüt ve topluluklara ait üniforma ve işaretler ile kanunların suç saydığı nitelikteki araç, gereçleri taşıyanlara hapis cezası öngörülmesi, demir bilye ve sapan ağır ceza öngörülmesi, toplumsal müdahalelerde kimyasal boyalı su kullanılması ve mülki amirlerin savcılık izni olmadan arama ve el koyma yetkisini genişletilmesi gibi değişiklikler öngörülmüştür (İKV, 2015, s.7). Bu değişikliklerle beraber terör örgütlerinin hareket kabiliyetlerine karşı güvenlik güçlerinin zaman kaybı yaşamaması ve olay henüz gerçekleşmeden kuvvetli şüpheler doğrultusunda olayın önüne geçilmesi hedeflenmiş, terör propagandası yaparak toplumun huzurunu kaçıranlara karşı cezai yaptırımlarla caydırıcılık kurulması amaçlanmıştır.

İç Güvenlik Paketi’nin getirmiş olduğu güvenlik önlemlerinin kötüye kullanılmaması adına paket bazı düzenlemeler öngörmektedir. Örneğin araç durdurma ve arama işleminden 24 saat sonra kolluk amirinin kararı ilgili hâkimin onayına sunması, gözaltına alma işlemleri sonunda kişiye yapılan sorgulamalar ve işlemler hakkında Cumhuriyet Savcısına bilgi verilmesi, kanunda yer alan düzenlemeler olmakla birlikte, keyfi aramaların ve gözaltına almaların önlenmesi için mülki amirin kolluk amirlerini, kolluk amirlerinin ise kolluk kuvvetlerini sıkı denetim altında tutması gerekmekte, kişiye yapılan işlemlerin ilk saniyeden son ana kadar kaydının tutulması ve tutulan bu kaydın doğruluğunun ispatlanması için amirlerin yargı ile işbirliği yapması gerekmektedir. Suçsuz vatandaşlara karşı yapılması muhtemel bir kötü muamelenin, birim amirleri tarafından sümen altı edilmesi, kolluk kuvvetlerinin güvenilirliğine zarar verecek, özgürlüklere ket vuracaktır.

Zor kullanma ise birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de kanunların öngördüğü sınırlar çerçevesinde yasaldir. Unutulmamalıdır ki Türkiye’de son dönemlerde gerek Güneydoğu gerekse Batıya kayan noktalarda birçok terör saldırısı gerçekleşmiş, bu saldırılar sonunda birçok polis ve asker hayatını kaybetmiş veya yaralanmış, sayısız sivil vatandaş korku ve endişe ile yaşadıkları yerleri terk etmiş, kamu malları ciddi anlamda zarar görmüştür. Her seferinde silahlı mücadeleyi en etkin araç olarak gören teröristlere ve bu terörist gruplara sempati duyan provokatörlere karşı İngiltere başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde silahlı mücadele ne şekilde yürütülmekte ise Türkiye de *İç Güvenlik Paketi* ile polise zor kullanma yetkisi vererek silahlı mücadeleye desteğini artırmıştır. Demokratik ve hukuk devleti olmanın bir gereği olarak güvenlik güçlerine verilen bu yetki nihai aşamada kullanılmakta olup, bireylerin özgürlüklerine kast edici biçimde düzenlenmemiştir. Ayrıca *molotof*, *sapan* veya *demir bilye* gibi masum görünebilecek fakat ciddi maddi hasarlara yol açan araçların da kullanımının cezai yaptırımının olması özgürlüklere vurulan bir darbe niteliğinde değil, teröre karşı caydırıcılık anlamında önemli bir adımdır. Teröre yönelik sembolik araçların ve yüzün maske ile kapatılmasının yasaklanması da bu noktada caydırıcı olabilir, fakat öngörülen hapis sürelerinin uzunluğu yeniden gözden geçirilebilir.

Sonuç olarak, *İç Güvenlik Paketi*, güvenli bir toplum yaratabilmek adına önemli bir politikadır. Dikkat edilmesi gereken nokta, düzenlemenin içeriğine dikkatle bakıldığında özgürlükleri kısıtlayıcı hükümlere rastlanmasa da, teorinin pratikle bağdaşması adına kolluk kuvvetleri üzerindeki denetimlerin artırılması ve yargı merciinin bu süreçte daha etkin kullanılmasıdır. Böylelikle güvenlik ve özgürlük arasındaki dengenin bozulmadığı, toplumun endişeye sürüklenmediği daha şeffaf, hesap verilebilir ve güvenilir bir ortam yaratılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, H., & Köse Y. (2011). Türk ve ABD Polis Teşkilatlarının “Zor Kullanma” Politikalarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi, *İnsan Hakları Yıllığı*, 29, 5
- Al-Jazeera Türk. (2014). Geçmişten Günümüze Eş Şebab, <http://www.aljazeera.com.tr/dosya/gecmisten-gunumuze-es-sebab>
- Bal, İ., & Özkan, E. (2006). Dünyada Önemli Olaylar Kronolojisi : PKK Terör Örgütü Kronolojisi , *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi*, 2(8), 149.
- Bozdağlıoğlu Y., & Özen, Ç. (2004). Liberalizmden Neoliberalizme Güç Olgusu ve Sistemik Bağımlılık, *Uluslararası İlişkiler*, 1(4), 59-79.
- Braudel, F. (1996). *Uygurlikların Grameri*, Çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Ankara: İmge
- Buzan, B. (1997). Rethinking Security after the Cold War, *Cooperation and Conflict*, 32 (1), 11
- Coşkun, V. (2003). Güvenliği Özgürlükte Aramak, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı:8, s.10
- Çelik, A. (2015).Özgürlük ve Güvenlik Bağlamında İç Güvenlik Paketinde Yer Alan Bazı Maddelerinin Değerlendirilmesi, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 5 (5), 246
- Diriliş. (2015). Akif Beki son 6 yılda molotofla işlenen suçları yazdı, (<http://www.dirilisgazetesi.com/wp/akif-beki-son-6-yilda-molotofla-islener-suclari-yazdi/>)
- Doğan, B. (2015). İç Güvenlik Kanunu Nedir, <https://barandogan.av.tr/blog/ceza-hukuku/ic-guvenlik-paketi.html>
- DW. (2015). Türkiye'de tartışmalı iç güvenlik paketi yasalaştı, <http://www.dw.com/tr/t%C3%BCrkiyede-tart%C4%B1%C5%9Fmal%C4%B1-i%C3%A7-g%C3%BCvenlik-paketi-yasala%C5%9Ft%C4%B1/a-18345077>
- Ergül, N. (2012). Yeni Güvenlik Anlayışı Kapsamında Birleşmiş Milletler 'in Rolü ve Uygulamaları, “*Teoriler Işığında Güvenlik, Savaş, Barış ve Çatışma Çözümleri (Ed.Atilla Sandıklı)“ içinde*, İstanbul: Bilgesam Yayınları.
- Fromm, E. (1996). *Özgürlükten Kaçış*, çev.Şemsa Yeğın, Payel Yayınları, 4. Basım.
- Gürbüz, A. (2003). J.J.Rousseau ve Toplum Sözleşmesi Kuramının Değeri, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 4.
- Held, D. (1987). *Models of Democracy*, Cambridge: Polity Press.
- Hürriyet. (2015). İşte Avrupa'da polisin sahip olduğu yetki, <http://www.hurriyet.com.tr/iste-avrupada-polisin-sahip-oldugu-yetki-28213396>
- İKV, İç Güvenlik Paketi AB Standartlarına Uygun mu? Raporu, Mart 2015, s.7
- Jean-Jacques, R. (2003). *İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı ve Temelleri Üzerine*, çev: Hakan Zengin, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Locke, J. (1969). *Uygur Yönetim Üstüne İki İncelemeden Seçme Parçalar*, Batı'da Siyasi Düşünceler Tarihi -2, Der. Mete Tuncay, Ankara: Yeniçağ.
- Mill, J.S. (1988). *Hürriyet*, Çev: Mehmet Osman Dostel, Ankara: M.E.B.Yayınları
- Morgenthau, Hans. J (1970). *Uluslararası Politika*, Çev. Baskın Oran ve Ünsal Oskay, Ankara: Türk Siyasi İlimler Derneği
- Orhan,O. (2014). Suriye'ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler, *ORSAM Rapor* No:189, Nisan, s.7

Serdar, İ. (2015). Neorealizm, Neoliberalizm, Konstruktivism ve İngiliz Okulu Modellerinde Uluslararası Sistemsel Değişiklere Bakış”, *The Journal Of Europe - Middle East Social Science Studies*, July, 1(1), 14-38

TerrorismAct(2006).http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/11/pdfs/ukpga_20060011_en.pdf

Waltz, Kenneth N. (1986). Political Structures, Robert O. Keohane (Edt.), *Neorealism and its Critics*, New York: Colombia University Press.

Yaylı, H ve Çınar, E. (2012). Klasik Liberalizmde Özgürlük ve J.S.Mill’in Yerel Yönetimlere Bakışı, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 32, Eylül-Ekim, s.9

Yılmaz, S. (2006). *21.yyda Güvenlik ve İstihbarat*, Alfa Yayınları